

Иван Стоилковић, председник Демократске партије Срба у Македонији

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ - УЛАЗАК У СОБРАЊЕ И ВЛАДУ

Поглед: Првог јуна одржаће се превремени парламентарни избори у Републици Македонији. По Вама, који су били одлучујући разлози за овај потез, две године пре редовног термина?

Иван Стоилковић: Оно што је требало да изненади, а уопште не изненађује македонску јавност, то се није догодило чак ни у Парламенту, јесте чињеница да је захтев за распуштање Собрања и расписивање превремених избора поднела Демократска унија за интеграцију, а расправа се одвијала између македонских партија. Значи, захтев подноси ДУИ, која је била коалициони партнер СДСМ, прихвата га друга албанска партија из разлога који су опште познати. То није само политички изазов за ДПА, већ и агенда У^К у Македонији коју заступају обе албанске партије. То је изазвало жестоке полемике у македонском политичком блоку, али изненађује чињеница што нико није покренуо питање ко и зашто је поднео тај предлог. Зашто се ДУИ у овом тренутку одлучила да поднесе захтев за расписивање превремених парламентарних избора, а зашто је, са друге стране, ВМРО ДПМНЕ прихватио бачену рукавицу. Иза свега овога стоји тежња високог представника Европске уније Ервана Фуереа и дела међународне заједнице да се ДУИ убаци у Владу Републике Македоније. И пошто то није могло да се изведе ни на један други начин расписивање превремених избора било је једино могуће решење. ВМРО ДПМНЕ, која има највиши рејтинг, само се попела на тај воз надајући се да ће да искористи прилику и да добије још један четворогодишњи мандат. Све досадашње анализе показују да ће ВМРО ДПМНЕ победити на превременим изборима.

Поглед: Време одржавања избора збунило је поред домаће јавности и део учесника на самиту НАТО у Букурешту због обавеза које су прихваћене и које су чекале Македонију управо у овом периоду?

Иван Стоилковић: Одговор на ово питање није тако једноставан како се у јавности тумаче ствари. Потребно је да се одговори на два питања. Прво, зашто македонска дипломатија, а то значи и сам државни врх, нису на време знали да препознају дипломатске поруке које су долазиле или нису знали, а можда ни хтели, да их адекватно прочитају. То је очигледно јер је наша делегација у Букурешт отишла са вером "у Бога" да ће добити позив за НАТО без претходно одрађених домаћих задатака. Нама је амбасадорка САД у НАТО Викторија Нуланд приликом сусрета, на коме сам и ја присуствовао, поручила да Македонија треба да припрема своје јавно мишљење за компромис око имена са Грчком и да реализује "мајски договор" Ахмети-Груевски. Било је потребно да се пре самита у

Букурешту заврши бар прва фаза расправе о предлогу закона о употреби албанског језика. Ако видите који су били захтеви и шта је од тога испуњено, очигледно је да неко није знао да чита поруке или није хтео да их прочита на адекватан начин.

Ово што је везано за препоруку да се не одуговлачи после самита НАТО у Букурешту у преговорима око имена је општа дипломатска порука из које ништа не може да се извуче због тога што није могуће то брзо завршити. Ево, када би се данас договорили преговарачи, и Македонија и Грчка потписале споразум, пријем Македоније у НАТО не би могао да се оствари за месец-два како то овде неко жели да прикаже јер је у питању дуга процедура. Грчка страна, наиме, не одустаје од става да договорено име буде за унутрашњу и међународну употребу. Ако је то тако, мора доћи до промена Устава. Покретање иницијативе, њено усвајање у Собрању, расправа о нацрту промена, предлог-промена и на крају усвајање захтева су вишемесечне процедуре. Ја сам члан Уставне комисије и знам да се све то не може извести по скраћеном поступку. Када се све сабере то је пола године. За сваку одлуку је потребна двотрећинска већина. А ако се испоштује договор у државном врху да се евентуална промена имена стави на референдум на коме би се то потврдило, то је процедура од још два ипо до три месеца. Значи, ако се само ово ради и ако све буде у најбољем реду без икаквих застоја, процедура се не може завршити без осам до девет месеци. Ако се има на уму да ће у наредних шест месеци, у другој половини 2008. године, Европском унијом председавати Француска, која је стриктно за то да се нађе компромис око имена, то само по себи значи да ће добијање датума за преговоре бити немогуће до краја године. И сасвим је нормално што је дошло до ситуације да се иде на превремене изборе.

Поглед: Превремени избори су најављивани и пре Букурешта. Да ли су вас као Партију изненадили и како се ДПСМ спрема за изборе?

Иван Стоилковић: Уопште нас нису изненадили. У једном интервјуу, још пре шест месеци, рекао сам да се овакве противуречности које се јављају у Македонији и оваква врста конфликта у недемократским друштвима завршавају диктатуром, а у демократским или друштвима која теже да буду демократска, превременим изборима. Спор око имена и агенда У^К су били превелики залагај који македонско друштво није било спремно да прогута и излаз је нађен у изборима.

Ми максимално реално сагледавамо политички живот Македоније. Расправе око изборног законодавства биле су највећи проблем ових избора. За то смо директно оптужили високог представника ЕУ у Македонији Ервана Фуереа који својим противљењем гарантованим мандатима малим етничким заједницама у Македонији, је директно одговоран за настављање изузетно тешког положаја националних мањина на терену. Није прихваћена ни најбенигнија промена изборног законодавства која омогућава представницима мањинских заједница да природним цензусом на изборима добију шансу да уђу у Собрање

Македоније и зато је „наш избор“, наша једина шанса ако желимо и даље да будемо парламентарна партија, да опет будемо део неке коалиције. Друга непријатност за нас је што на овим изборима треба да се опредељује између такозваних демократа и такозваних патриота. Нама ни једно ни друго не одговара као националним заједницама, јер немамо морално право да учествујемо у спору Македонаца око тога на који начин ће они да нађу компромис са Грцима. У сваком случају, ми као ДПСМ стојимо иза сваке одлуке коју ће донети македонски народ, јер изражавамо пуну солидарност са њим у очувању његовог националног, културног и духовног идентитета.

Поглед: Да ли ћете наступити самостално или као део неке коалиције?

Иван Стоилковић: Могућност о самосталном наступању стоји и постоји уколико не буде елементарног споразума са једном или другом највећом партијом Македонаца. Ми морамо да идемо на изборе јер зато и постојимо као партија - да освојимо власт. У сваком случају, идемо на изборе са вером да можемо и сами, али и са реалним сазнањем да је веома тешко да се због Изборног законика изборимо за парламентарни статус. Да је Македонија једна изборна јединица не бисмо имали проблем. Појавили би смо се и завршили посао. Међутим, Македонија је подељена на шест изборних јединица. [ансе су нам највеће у другој изборној јединици. У првој изборној јединици оне су слабије, јер је мања концентрација Срба у њој. Значи, у најгорем случају, од два очекивана освојили бисмо једно место у парламенту.

Поглед: Како сарађујете са Демократским савезом Срба и са Српском радикалном партијом. Протести против једностраног проглашавања Косова су показали да можете заједно. Иако су избори нешто друго, ипак, да ли је могућа нека врста хентлменског споразума да на изборе идете заједно, или да бар једни другима не сметате у изборним активностима?

Иван Стоилковић: Демократски савез Срба није регистрован као партија. Са Драгишом Милетићем сам се видео пре неки дан. Он је у име Српске радикалне странке у Македонији дао подршку ДПСМ у преговорима са два коалицијама и сугерисао да се "испослује" што више. Уколико не буде договора, идемо сами и на изборима ћемо имати подршку Српске радикалне партије. Учествоваће заједно са нама у кампањи и помоћи ће нам да изборимо парламентарни статус. Уколико бисмо учествовали у будућој влади, Српској радикалној странки бисмо издејствовали одређена места у ешалонима које добијемо.

Поглед: Да ли ћете потражити подршку и помоћ од невладиних организација Срба у Македонији?

Иван Стоилковић: До сада у Македонији није било неке значајније сарадње између невладиних организација Срба и ДПСМ. По мојој оцени, не постоји жеља за сарадњом, не постоји ни политичка и друга координација међу нама, нити између нас и државе Македоније, а разлог је и дугогодишња небрига државе Србије о нама Србима у Македонији. Ево само једне илустрације. Ове године први пут смо славили Светога Саву као државни празник Срба у Македонији. За то се у Парламенту буквално изборила ДПСМ. То је и природно јер смо ми тамо. Међутим, када је дошло време прославе ја сам добио позивницу да будем гост на њој уместо да заједно са невладиним организацијама Срба у Македонији будемо домаћини и ми и да се омогући и мени да кажем коју реч на свечаној академији. Турци су нешто пре тога организовали свој празник. На позивници је писало да ме позивају Савез невладиних организација Турака и Демократска партија Турака у Македонији. Упркос свему што сам рекао до сада, ми ћемо потражити подршку од свих невладиних организација Срба. На овим изборима нашу Партију ће представити академик Влада Урошевић и то говори све.

Поглед: Какве изборе очекујете - фер и демократске или са проблемима који могу да произађу из најављене "касапане" између ДПА и ДУИ и отворених оптужби СДСМ да ће избори бити груб фалсификат?

Иван Стоилковић: То о фалсификовању избора је већ традиционална одбрана јер је у прошлости стварно и било фалсификовања. Споро учимо и споро се прилагођавамо демократским нормама. На изборима неће бити никаквих проблема између македонских политичких партија. Могу се десити међу албанским политичким партијама. Уколико се то деси, Македонија ће бити враћена назад. То ће бити увод у дубоке промене уставног и правног система у Републици Македонији, против чега се ми унапред изјашњавамо.

Поглед: Какви су Вам односи са СДСМ са којом сте два пута били у изборној коалицији. На 69. седници сте оштро реплицирали Николи Поповском и тада замерили СДСМ на патерналистичком односу према малим националним заједницама. Да ли је то захладило и међупартијске односе или је била само парламентарна епизода?

Иван Стоилковић: Ми се боримо за наше интересе и свако ко се буде томе супроставио бићемо против њега. СДСМ је у једном моменту устао против наших виталних интереса и нормално је било да уђемо у полемику до које је дошло на 69. седници Собрања. На тој седници нисам напао Николу Поповског него сам бранио наше виталне интересе. Морам да будем искрен пред вашим читаоцима и кажем да смо се ми потрудили да те разлике не изађу у јавност. Посетио сам највише функционере СДСМ и замолио их за конструктивност јер се ради о нашим основним и темељним циљевима, односно коси се са оним зашто смо

учесници у политичком животу Македоније. То је била парламентарна епизода и наступ Николе Поповског није био узрок захлађењу наших односа, они су захлаћени због догађаја унутар СДСМ и њихових подела око питања и положаја националних мањина у Македонији. У СДСМ има једна струја која заговара да се не сарађује са партијама националних заједница као до сада. Они су за прекид сарадње и кажу - "ми у СДСМ имамо своје Србе", "своје Турке", "своје Роме" итд. Нас би тако избрисали као легитимне и реалне представнике Срба у политичком и парламентарном животу Македоније. Друга струја је да се задржи досадашња сарадња. Ми то пратимо због нас самих зато што треба да се поставимо одговарајуће на промене које се догађају у једној великој партији као што је СДСМ.

Поглед: Када смо код 69. седнице Собрања и гарантованих мандата да Вас потсетим да је једна група посланика упорно форсирала тезу да би загарантовани мандати били потцењивање националних заједница, малте не вређање?

Иван Стоилковић: Ми нисмо тражили гарантована места до којих бисмо дошли силом закона, већ да их добијемо на изборима. Уколико не бисмо добили те гласове ми не бисмо имали та места. На крају смо тражили најбенигније решење - да за нас важи природни цензус. Да Македонија за мале националне заједнице буде једна изборна јединица, па ко колико добије. У изборном законодавству постоји "мали милион" примера на који начин да се унапреди изборни процес за мањинске заједнице. Одговор је био - ми то не прихватамо. Значи, прихвата се федерализација Македоније, све што је везано за У^К у Македонији, а не прихватају се мањинска права. Не личи ли то на федерализацију, стварање бинационалне државе у којој би ми, мањинске заједнице, највише изгубиле. И ко је против наших права? Управо они који су до својих права дошли оружаним обрачуном, а ми, који на демократски начин желимо то да постигнемо, испадамо из приче.

Поглед: Влада Републике Македоније не спроводи у живот "Споразум о заштити македонске националне мањине у Србији и српске националне мањине у Македонији" ратификован пре више од три године. У исто време, Србија из свог буџета, на пример, за Савет македонске националне мањине издваја од 50 до 70.000 евра годишње и обезбеђује му просторне услове за рад, док Национални савет Срба у Македонији и друге невладине организције Срба не добијају ни денар, а и ни милиметар простора?

Иван Стоилковић: Државни и политички односи између Србије и Македоније, то не треба да се крије, су лоши. То се одражава и на решавање статуса Срба у Македонији. Из Споразума је произашла обавеза да се формира мешовита комисија за његову реализацију. Она још увек није формирана. Остали смо ускраћени за реализацију наших права која проистичу из Споразума. Ту, пре свега, мислим на бригу македонске државе

за очување нашег националног, културног и духовног идентитета, образовања на српском језику, доделе одређене суме новчаних средстава, односно одбране наших права од стране државних институција које су за то задужене. Србија има такав закон. Македонска заједница у Србији ужива пуну финансијску, политичку и сваку другу помоћ српске државе у напорима за очување свог, македонског националног, културног и духовног идентитета. За разлику од тога, ми од македонске државе добијамо мала или никаква средства и то равноправним учешћем на конкурсима са пројектима од којих ретко који прође. У Србији је законом решено да се средства дају националним саветима по препоруци амбасаде земље из које потиче национална мањина. Није дозвољено одливање средстава у приватне фондове и канале.

Српска национална мањина у Румунији, на пример, годишње добија 250.000 евра за неговање својих националних и културних традиција. У Румунији живи 26.000 Срба. Имају једно гарантовано посланичко место школују се на српском језику, имају једну своју средњу школу....Када се ми у Македонији упоредимо са тим онда се види да смо у у веома тешкој ситуацији. Када ово кажем ја не тврдим да смо само ми Срби посебно угрожени. Делимо судбину осталих националних заједница. Овде је у питању то што држава не показује минимум интереса и осећаја да овом проблему приђе на адекватан начин. Мисли се да је све "ОК" ако се политичке партије националних заједница прихватају у коалицијама. Тиме се заштићује један парцијалан политички интерес, а не и цела национална заједница и њен опстанак у Македонији.

Поглед: С времена на време се чују примедбе на Ваш рачун да у Собрању Македоније недовољно заступате Србе и њихове интересе?

Иван Стоилковић: Ову примедбу сам чуо и ја и зато сам се и залагао за гарантоване мандате или за природни цензус. У таквим условима посланик изабран од стране гласача из своје националне заједнице моћи ће да се понаша у складу са њиховим захтевима. Сада није тако. Као део коалиције морате бити добри и са једнима и са другима. То треба објаснити људима. Не разумеју да је позиција усамљеног члана коалиције изузетно тешка. Ово је политичка коалиција. Када браним интересе Срба морам да водим рачуна и о политичкој коалицији са којом сам ишао на изборе и то из елементарног разлога - зато што сам са њима делио одређене вредности, мислио на исти начин. Ако дође до неких разлика, то се дешава током времена. Оне се продубљују или се смањују.

За нас није прихватљиво да се стављамо на страну једних или других Македонаца зато што нам није решен статус. Када би нам он био решен изборним законодавством на овај начин онда би се и код нас профилирале две или више група. Када бисмо имали природни цензус, можда бисмо и имали простор да будемо различити. Међутим, ми сада немамо такав простор и не можемо бити различити, а мислим да немамо права да се разликујемо у овом тренутку ни између себе. Немамо политички простор да

будемо своји на своме, па после да заузимамо став према једној или према другој великој коалицији. Тај простор нам је смањен. СДСМ је имао тешке ударе и питање је колико се опоравио од њих. Има оцедана да ми са њима не можемо да постанемо парламентарна партија. Зато морамо бити уз ону коалицију која нам то омогућује. То је и природно и логично уместо да идемо главом у зид или да се сналазимо. Те ствари многи људи и не знају и не разумеју. Ако будемо ван приче, ван Парламента и власти, Партија ће нам се наћи у веома тешкој позицији. Нећемо моћи да иницирамо ни да решавамо проблеме Срба ни егзистенцијалне, ни друге. Поставиће се и питање зашто постојимо. Зато треба да се боримо да уђемо у Собрање јер се тамо све догађа.

Поглед: Колико има простора за унапређење сарадње Републике Македоније и Републике Србије с обзиром на обострано изражене вербалне жеље насупрот реалности?

Иван Стоилковић: За разлику од грађана Македоније и Србије који живе у традиционално изузетно добрим односима, државно-политички односи, без обзира на то што ћете чути у министарствима за иностране послове у обе републике су, по моме мишљењу, изузетно лоши. Погоршаће се у наредном периоду јер Македонија неће моћи још дуго да одолева притисцима да призна независност Косова. То ће изазвати даље захлађење односа. Ту је улога ДПСМ да лепи, да много ради да се односи и везе не би распали. А како односи не би били лоши када испитивања јавног мишљења у Македонији показују да је две трећине Македонаца против признавања Косова мимо Савета безбедности ОУН, док је државно и политичко руководство Македоније једногласно у томе да се треба признати једнострана, незаконска и дивље проглашена независност Косова. Па ко заступа интересе грађана Македонији односно чије интересе заступа? Или се можда ради о удварању САД као најмоћнијој држави света и Албанцима по резону "спасићемо се последица ако будемо држали ову страну". То није истина, јер је резултат на крају исти.